

MEZŐVÉDŐ ERDŐSÁVOK LÉTESÍTÉSE („SÖVÉNYTELEPÍTÉS”) VÉDŐSÁVOK KIALAKÍTÁSA ÉS A KÖRNYEZETÜKRE GYAKOROLT HATÁSUK

A BEVÁLT GYAKORLAT CÉLJA

A mezővédő erdősáv a vele szomszédos mezőgazdasági terület védelmére szolgáló faállomány. Erdősávok telepítésével növelhető a mezőgazdasági területek terméshozama. Védi a mezőgazdasági területet és a raja növény haszonnövényeket a szél káros hatásától, menedéket nyújt a vadon élő és legeltetett állatoknak, védi és takarja az állattartó és más mezőgazdasági termelést szolgáló telepeket. Az erdősávok egyik lényeges tulajdonsága a szélességük, amely függ a sávot alkotó sorok számától. Ugyanakkor a sorok számát a fafajválasztás, az erdősáv célja (pl. mezővédő vagy hófogó sáv) és a termőhely is befolyásolja.

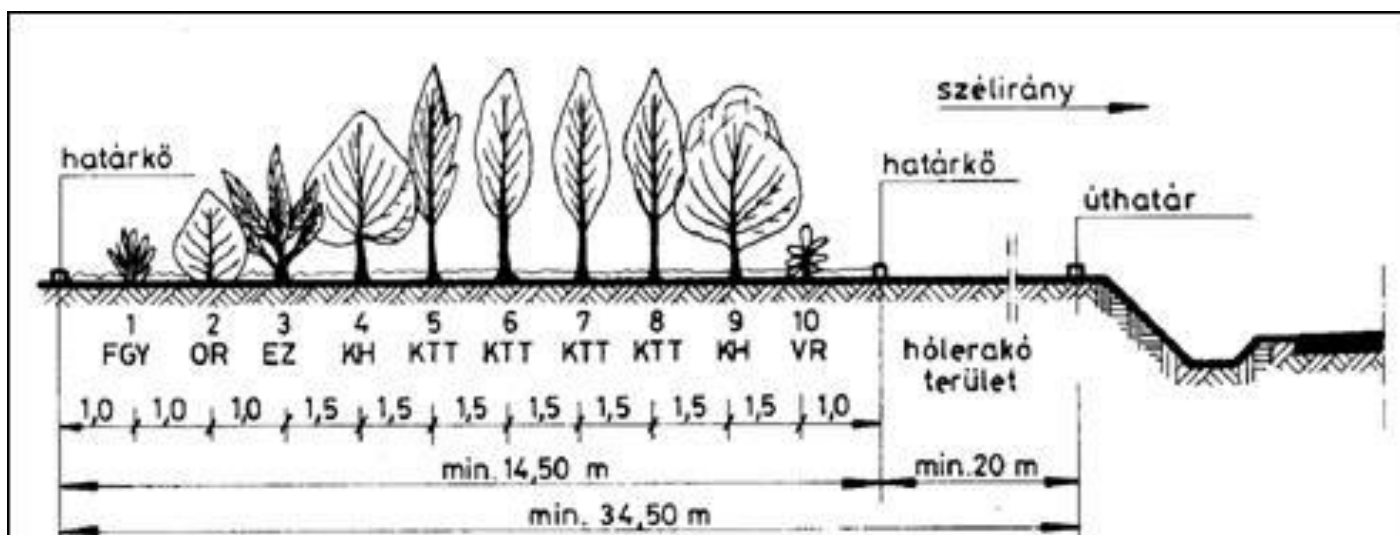
A GYAKORLAT LÉNYEGE

A mezővédő erdősáv-rendszeren belül megkülönböztetünk fő- és melléksávokat. A fősávok iránya merőleges az uralkodó szélirányra, a melléksávok iránya azzal párhuzamos. A fősávok közötti távolságot a fák magassága és a védendő terület talajviszonyai határozzák meg. Erózió által érintett talaj esetén a sávok közötti távolság kisebb. Jobb talajon a fák magasabbra nőnek, így szélesebb védett zónát biztosítanak. A melléksávok közötti távolság másfélszerese a fősávok közötti távolságnak. Az erdősávok elhelyezését a mezőgazdasági parcellák határvonalaihoz kell igazítani. A meglévő szántók határvonalát ne módosítsuk az erdősávok kialakítása miatt. A szántóterületeket általában földutak vagy közutak határolják. Ügyelni kell arra, hogy kötött vagy nedves talaj esetén a földút az erdősáv napos oldalára essen. Homoktalajok esetén kedvezőbb, ha az erdősáv árnyékolja a földutat. A szilárd burkolatú fő közlekedési utak mentén hófogó sávokat kell létesíteni a télen uralkodó szélirány felőli oldalon, legalább 20 m távolságra az útkorona szélétől, hogy a hó ne az úton halmozódjon fel. Sík területen, mérsékelt szélviszonyok mellett a fő- és melléksávok 3–5 sorból állnak. Szeles vidéken vagy gyenge talajviszonyok esetén a hófogó sáv 6–8 sorból áll.

Elhelyezés:

- Kezeletlen sávok mindkét oldalon
- Védőtávolság a nagyfeszültségű vezetékektől; a koronák ne kerüljenek 3 méternél közelebb a vezetékhez
- A cserjék legalább 1 m, a fák legalább 2 m távolságra kerüljenek a föld alatti csővezetékektől és 5 m-re a kőolajvezetékektől
- Az útkorona szélétől legalább 3 m-re, az út menti árok szélétől legalább 1 m távolságra kell ültetni.

Példa: fősáv kocsánytalan tölgy-hárs vegyítésével

SZERSZÁMOK ÉS GÉPEK

Létesítés:

- Teljes talajelőkészítés (mélyforgatás, mélyszántás, rigoleke, gyökérfűsű, sima henger, borona);
- A sorok kijelölése: kézzel vagy géppel;
- Gödrös ültetés (gépi ültetés, ékásó);
- Magonc csemete ültetés, konténeres csemetékkel fokozható a hatékonyság.

Az erdősáv védelmét élvező kukorica a tavaszi aszály ellenére is szépen fejlődik (Alföld, Magyarország) (fotó: Vityi A.)

IDŐSZAK ÉS GYAKORISÁG

Erdősávok létesítésére a legjobb időszak az őszi és a tavaszi hónapok (a fagyok elmúta után), de a legjobb az október közepe, mivel ebben az esetben a növényeknek van idejük a sebgógyulásra, illetve a talaj is ülepedik, s így védi a gyökereket a fagytól és a kiszáradástól. Az ültetéshez életképes csemetét kell használni. Az őszi telepítés nagy előnye, hogy így tavasszal gyorsabban tud beindulni a vegetáció, a rügyek időben fakadnak, és a hajtásképzés erőteljesebb lesz.

GAZDASÁGI ADATOK

A mezővédő erdősávok sok vonatkozásban fontosak a növénytermesztés számára. Egyrészt a megfelelő szerkezetű és irányú erdősávok a szél mérséklése révén a termesztett növények számára kedvező irányba befolyásolják a mikro- és mezoklimát, így nő azok terméshozama. A csökkenő légmozgás hatására kisebb mértékű lesz a talaj és a növények párologtatása, így javul a talaj vízgazdálkodása, és a növények kevesebb energiát fordítanak a vízvesztés kompenzálására szolgáló vízfelvételekre. Ugyanakkor a csapadékeloszlás is kedvezőbbé válik, ami egyenletesebb terméshozamot eredményez. A szél komoly mechanikai károkat okozhat, de védősávok segítségével a defláció jelentősen mérsékelhető, megakadályozva i) az értékes feltalaj és magtakaró réteg elvesztését és ii) megelőzve a széltörést és a búza szélnyomás miatti „elfekvését”.

GYAKORLATI PÉLDA

Valaha-tanya

A védőzóna a teljes terület körül vegyes összetételű. A diverzitás az ökológiai előnyökön túlmenően azt is szolgálja, hogy a védősáv funkciója kevésbé sérüljön a környezeti és humán hatások következtében. A fajok közül az állomány fő alkotóeleme az akác, amihez mellékfafajként tölgy, bükk, hárs és virágos kőris társul. A többszintű növényzet megfelelő védelmet nyújt (például az elsodródó vegyi anyagok ellen); a cserjeszintben az orgona és a bodza a legjellemzőbb. Az orgonát részben viszonylag sűrű, lombhullató levélzete miatt, részben azért választották, mert a helyi hagyomány szerint orgona nő mindenütt az utak mentén.

A védősáv többféle kiegészítő célt szolgál:

- A fák és cserjék virágait és gyümölcseit szörpkészítéshez használják (akác, bodzabogyó).
- Teljes mértékben kielégíti a gazda tüzelőigényét. Aprítás után a tüzelővel kemencét fűtenek.
- Különböző fajok biztosítanak állandó táplálékforrást a méhek számára, a beporzásnak köszönhetően pedig nő a gyümölcshozam.
- A zöldnyesésből származó lombot és a széltörésből keletkező hulladékfa egy részét kiegészítő takarmányként fogják hasznosítani a farm jószágállománya számára.

Akácvirág gyűjtése a védőzónából bioszörp készítéséhez (fotó: Kulcsár Balázs)

AGFOSY, 2019

A Valaha-tanya többcélú szélfogó sávjainak és gyümölcsöseinek termékei

Sövények és szélfogó sávok többcélú hasznosítása |

http://agroforestry.net.eu/wp-content/uploads/2019/10/20190804_factsheet_36_en_web.pdf

Kovács Klaudia és Vityi Andrea
University of Sopron, Co-operational
Soproni Egyetem Kooperációs Kutatási
Központ Nonprofit Kft.
9400 Sopron, Magyarország
Bajcsy-Zs. u.4.
klaudivovacs@gmail.com |
vityi.andrea@uni-sopron.hu

agroforestrysystems.eu

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

„Az AGFOSY projektet az Európai Bizottság támogatta, a 2018-1-CZ01-KA202-048153 hivatkozási számmal. Ez a publikáció csakis a szerző nézeteit tükrözi, a Bizottság nem tehető felelőssé az abban szereplő információk bármilyen felhasználásáért.”